

Marcin Tadeusz Łukaszewski, *Przewodnik po muzyce fortepianowej*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 2014, ss. 1168.

Niesłabnąca fascynacja twórczym geniuszem Fryderyka Chopina bezsprzecznie czyni z niego głównego reprezentanta polskiej muzyki i polskości w świecie, rozbudzając tym samym szczególną sympatię i zaciekawienie muzyką fortepianową w ogóle. Entuzjazm ten w naturalny sposób determinował potrzebę dostarczenia melomanom przystępnego kompendium, pomocnego w świadomym odbiorze literatury fortepianowej oraz w poszukiwaniach informacji na jej temat. Po latach oczekiwań, w czerwcu 2014 r., nakładem Polskiego Wydawnictwa Muzycznego, ukazał się pierwszy w Polsce *Przewodnik po muzyce fortepianowej*, autorstwa Marcina Tadeusza Łukaszewskiego, przedstawiający ponad 750 utworów blisko 150 twórców.

Wydaje się, że do opracowania tak obszernego i wymagającego tematu trudno było znaleźć bardziej odpowiednią osobę od dr. hab. Marcina T. Łukaszewskiego, będącego jednocześnie teoretykiem muzyki (autorem pięciu książek dotyczących głównie muzyki fortepianowej), koncertującym pianistą (solistą i kameralistą) oraz aktywnym kompozytorem. Ogrom jego wiedzy i znakomite pióro potwierdzają liczne publikacje naukowe i popularnonaukowe, a naukową rzetelność – prośby o kolejne artykuły i omówienia. Studia w klasie fortepianu (ukończone z wynikiem celującym) u profesorów tego formatu, co Bronisława Kawalla, Jan Ekier czy Edward Wolanin, a także rozwijanie umiejętności w zakresie kameralistyki fortepianowej u prof. Bogny Hałacz oraz wykonawstwa muzyki współczesnej u prof. Szabolcsa Esztényiego (również dyplom z wynikiem celującym), zaowocowały występami na festiwalach o randze międzynarodowej, licznymi prawykonaniami i wieloma – w znacznym stopniu premierowymi – nagrańmi CD. Wysokie umiejętności w zakresie kompozycji zostały uhonorowane szeregiem nagród. Tak ogromny багаż doświadczeń i wysokich zawodowych kompetencji stał się gwarantem dogłębnej eksploracji tematu i trzeba przyznać, że Łukaszewski wywiązał się z tego zadania wzorowo. W skondensowanej formie, z godną podziwu erudycją, zawarł ogrom wiedzy popartej pokaźną literaturą, o czym świadczy dołączona bibliografia. Mistrzostwo opracowania *Przewodnika*, a tym samym kunszt pisarski Marcina Łukaszewskiego, polega na uniwersalności przekazu i umiejętnym połączeniu fachowej terminologii z przystępnością języka, dzięki czemu z pozycji tej z powodzeniem mogą korzystać zarówno zawodowi muzycy (wykonawcy,

teoretycy, muzykologdy), jak również niewykształceni muzycznie melomani.

Zgodnie z przyjętą przez PWM koncepcją opracowań przewodnikowych, obejmuje on najbardziej reprezentatywną grupę spośród obszernej i zróżnicowanej literatury fortepianowej, ułożoną w określonym porządku. Każde hasło (przedstawione w kolejności alfabetycznej) zostało opatrzone krótką notą biograficzną kompozytora lub kompozytorki (gdyż Łukaszewski przywołał siedem postaci kobiecych mających wkład w literaturę fortepianową), wykazem wszystkich lub ważniejszych dzieł (podzielonych według obsady), ogólną charakterystyką twórczości fortepianowej danej postaci oraz omówieniem konkretnych utworów. W opracowaniu znalazły się solowe utwory fortepianowe, kompozycje na dwa fortepiany i na cztery ręce, muzyka kameralna z udziałem fortepianu (od tria do nonetu) oraz dzieła na fortepian z towarzyszeniem orkiestry. Łukaszewski, świadomy istnienia *Przewodnika po muzyce kameralnej* Danuty Gwizdalanki (PWM, Kraków 1998) oraz *Przewodnika po muzyce koncertowej* (T. Chylińska, S. Haraschin, M. Jabłoński, PWM, Kraków 2003 – tom I, 2004 – tom II), kompozycje obejmujące te grupy opracował w mniejszym zakresie lub w nowy sposób.

Intencją autora było zaprezentowanie kanonu literatury fortepianowej (a więc nie mogło zabraknąć podrecznikowych nazwisk, typu: Bach, Beethoven, Chopin, Debussy, Haydn, Liszt, Mozart, Schubert itp.), a także przedstawienie sylwetek i twórczości fortepianowej polskich kompozytorów – znanych (np. Paderewski, Szymanowski, Zarębski), niedawno odkrytych (np. Dobrzyński, Lessel, Perkowski), jak również zupełnie zapomnianych (choćby Jadwiga Sarnecka). Niektóre omówienia zostały wzbogacone o wskazania dostępnych nagrań płytowych.

Łukaszewski przywołał kompozytorów, których inne obszary twórczości przyćmiły wcale nie ostatniej próby opusy fortepianowe (m.in. Borodina, Głazunowa, Moniuszkę, Nowowiejskiego czy Regera), ale też zwrócił uwagę na postaci, dla których twórczość fortepianowa stanowiła marginalną część dorobku (np. Gounod, Koszewski, Moszumańska-Nazar, R. Strauss), a także na osoby, które, choć sporadycznie, to jednak znacząco wypowiadały się poprzez dzieła na fortepian (m.in. Schönberg, W. Rudziński, Serocki). W *Przewodniku* uwzględniona została najmłodsza generacja twórców (np. Aleksander Nowak, Mikołaj Górecki, Paweł Mykietyn czy Maciej Zieliński). Autor, tłumacząc się z konieczności selekcji materiału, pisze w nocie wprowadzającej: „Mam świadomość, że w niniejszej pracy nie znalazło się wielu twórców. Nie jest to, co pragnę podkreślić, wynik zaniedbań, przeoczeń czy przypadkowego doboru haseł, lecz koniecznych kompromisów” (s. 8).

Oprócz bogatej treści, niewątpliwym atutem liczącego 1168 stron *Przewodnika po muzyce fortepianowej* jest jego wygląd. Zastosowanie bardzo cienkiego, tzw. biblijnego papieru pozwoliło zachować niewielki, poręczny, wręcz kieszonkowy format (11,5x16,5 cm, zaokrąglone rogi) zachęcający do częstego korzystania. Bez wątpienia przewodnik ten wypełnia lukę w polskiej literaturze muzycznej.

Emilia Dudkiewicz
UMFC, Warszawa

Wydział Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki